

Magyarország energiaellátásának biztonsága, a kritikus infrastruktúrák védelme, a hazai jogi szabályozás minősége

A Biztonságpolitikai és Honvédelmi Kutatások Központja Alapítvány gyorselemzést szervezett 2006. június 20-án a Pallas Páholyban. A rendezvényen részt vettek Magyarország energia iparának jelentős szereplői, a Gazdasági, Honvédelmi, Belügyminisztérium és különböző állami hivatalok képviselői. A moderátor szerepét Dr. Koós Anna töltötte be.

A vitaindító bevezetőben három kérdés került előtérbe. A biztonság fogalmát mire érdemes kiterjeszteni az energiafogyasztás/felhasználás terén. Az államnak milyen szerepet kell vállalnia – vagy kell-e egyáltalán bármilyen szerepet betölteni – az energiaellátás biztosítása során. Az energia iparhoz kapcsolódó infrastruktúra védelme mennyire biztosított, mik jelentenek fenyegetést ezen a területen. Ehhez kapcsolódóan merült fel az a kérdés, hogy a környező államok milyen hatással vannak Magyarország biztonságára.

Az energiabiztonság tekintetében az atomenergia került először górcső alá. Jelenleg a nukleáris energiát tekinthetjük az egyik legbiztonságosabb és környezetbarát energiaforrások, amennyiben a biztonsági előírásokat megfelelően betartják. E téren kétfajta biztonságot különböztethetünk meg, a nukleáris anyagok biztonságát (nuclear safety) és a terroristák elleni védelmet, biztonságot (nuclear security). A magyar atomerőműben világszínvonalú a védelem, titkosszolgálati források szerint a terrorveszélyeztetettsége csekély. Az atomenergia folyamatos biztosításához szükséges fűtőanyagok biztonságos térségből származnak, más energiaforrásokkal ellentétben, és legalább két éves tartalékkal kell rendelkeznie az ellátás folyamatos biztosításához.

A villamos energia hálózat vonatkozásában a rendszerbiztonság esetén nem lokális kérdésről van szó. Figyelembe kell vennie a környező országok és az Európai Unió hasonló rendszereinek leterheltségét is. A párhuzamos ágak rendszerével az energiaellátás biztosítottnak tekinthető. Az erőműveknél biztosítani kell, hogy 14 napi működésre elegendő tüzelőanyag folyamatosan rendelkezésre álljon.

A beszélgetés során további kérdésként vetődött fel, hogy a magyar ellátási, fogyasztási igényeket jelenleg a rendszer képes-e kielégíteni, van-e szükség a rendszer további fejlesztésére. A

villamos energia rendszerben bizonyos bővítések folyamatosan történtek, akár vállalkozói kezdeményezés hatására is. Van viszont több tényező, amelyet nem lehet figyelmen kívül hagyni. Egyeztetésre van szükség a környező országokkal a regionális együttműködés érdekében, be kell tartani a vonatkozó EU irányelveket. Az energiaigények növekedésével nem feltétlenül kell a fosszilis tüzelőanyag felhasználás növekedésével számolni, az alternatív energiaforrások kiaknázására viszont még nincs kidolgozva megfelelő szabályozás. Egy másik tényező is előtérbe került a földgáz esetén. Amennyiben az Oroszországtól való függés felszámolásának igénye felmerülne, politikai döntésre van szükség megvalósításához, amire nincs esély. A földgáz esetében számolni kell az elégséges tárolókapacitás hiányával is, amely okozhat problémákat.

Az energiabiztonság terén a fogyasztás növekedését és a környezet megváltozását figyelembe véve a politikának kellene megtennie a megfelelő lépéseket. A probléma a megfelelő megoldások kiválasztásában van, megoldásként szóba került a piac liberalizálása, az ártorzítás, az alacsony árak befektetés-ösztönző szerepe. A kérdés az, hogy az állam felkészült-e a piac liberalizálására. A megfogalmazott válasz alapján nem, léteznek szabályozások, de nem működőképesek.

A megoldásra váró problémák sorában került említésre a termelés és a fogyasztás egyensúlyának fenntartása, a többlet termelés elkerülése. Nincsenek meg a technikai feltételei a megtermelt többlet energia hasznosítására, tárolására.

Utolsó pontként került napirendre az energiaellátásban szerepet játszó infrastruktúrák védelme. Az atomerőmű fizikai – „rossz szándékú emberek elleni” és természeti csapások – árvíz, földrengés, stb. – elleni védelem egyaránt biztosított. A földgáz és villamos energia hálózatok irányító rendszereinek védelme megfelelő, rendelkezésre áll több tartalék irányító rendszer és a teljes leállást követő újraindítás is megoldható. Az 50 MW teljesítmény feletti erőműveknél előírás, hogy az újraindítás végrehajtható legyen. A honvédség felkészült a kiemelt objektumok légi biztosítására, a nem jelentős terrorveszély elhárítására a megfelelő erők bevetésével.

Összességében megállapíthatjuk, hogy a gyorselemzés címében szereplő minden téma megbeszélésére sor került. Az energia ellátottság hazánkban biztosított, a magyar ellátó rendszer képes feladata betöltésére. A termelés és a fogyasztás törékeny egyensúlyának megtartása támaszt kihívást. A kritikus infrastruktúrák védelme megfelelően szabályozott, az eszközök és

erőforrások rendelkezésre állnak. A problémák első sorban az energia piac jogi szabályozásának minőségében, de főként végrehajtásában vannak. A meglévő problémák különösen a piac liberalizálása és az árak meghatározása terén, akár már rövid távon is okozhatnak gondokat. Sokan úgy ítélik meg, hogy kevés a szabályozás, az energia termeléshez, szállításhoz, fogyasztáshoz kapcsolódóan, továbbá nem megfelelő a politikai elkötelezettség sem a témában. A megoldás kialakításánál tekintettel az ország energiaellátásának biztosítására előtérben kell részesíteni a tárgyalásos, kompromisszumos megoldást.